

verband zoo vaak genoemd is: De verklaring luidt aldus:

„Ondergeteekende, wonende te

lid der Gereformeerde Kerk aldaar, verklaart hij deze, dat hij niets voor zijn rekening neemt, wat in officiële of officieuze geschriften der N.S.B. zou voorkomen in strijd met Gods Woord en de Gereformeerde Belijdenis en dat zijn lidmaatschap der N.S.B. dit ook niet eischt of onderstelt.

Tevens verklaart hij, dat zijn belofte als N.S.B.-er hem geen verplichtingen oplegt, die in strijd zouden zijn met Schrift en Belijdenis voornoemd en dat, indien dit zou voorkomen, hij zijn belofte vervallen zou achten.

Hij betuigt het recht van den Kerkeraad te erkennen, om hem te ondervragen, te onderwijzen en uitspraak te doen over zijn leer en leven op grond als boven, waarbij hij zich aan het oordeel van den Kerkeraad belooft te onderwerpen met behoud van beroep op meerdere vergaderingen.

Wie deze verklaring inzielt, zal moeten toegeven, wat wij enkele weken geleden schreven, dat hier met een passe-partout gewerkt wordt. De kerken worden vermaand, elk geval speciaal te bezien, maar de kerkeraden, die dat doen willen, worden dan schaaft met dergelijke verklaringen.

Volledigheidshalve meld ik hier nog den tekst van het z.g. „leidende beginsel“. Men vindt het vermeld in het programma met toelichting (brochure No. 1 en 2):

„LEIDEND BEGINSEL:

Voor het zedelijk en lichamelijk welzijn van een volk is noodig een krachtig Staatsbestuur, zelfrespekt van de natie, tucht, orde, solidariteit van alle bevolkingsklassen en het voorgaan van het algemeen (nationaal) belang boven het groepsbelang en van het groepsbelang boven het persoonlijk belang.

Dezelfde tekst wordt ook afgedrukt b.v. in een ex. van „Volk en Vaderland“, 8 April 1935, extra-nummer, bevattende een foto, waarop men een belijdend lid van een gereformeerde kerk ziet marcheren aan het hoofd van een stoet deelnemers aan den landdag.

Het wordt wel noodig, klaren wijn te schenken.

Ik zal niet herhalen, dat een leidend beginsel niet is los te maken van heel de theorie en de praktijk der beweging (!), welke dat beginsel uit-geeft. Wel herinner ik nog even, dat de leus van het „voorgaan“ van „het nationaal belang boven groepsbelangen en van die boven het persoonlijk belang“, zelf reeds onjuist gedacht is, en in strijd komt met de belijdenis. Tot die „groepen“ immers worden ook gerekend de z.g. cultuurgroepen, en onder de cultuur wordt ook de „religie“ gerangschikt. Deze religie heeft dan vrij; — maar omdat zij is „ingeschakeld“ in de nationale organisatie, wordt zij slechts vrijgelaten, voorzover zij die inschakeling niet tegenstaat. Het is ditzelfde beginsel van „allen voor allen“, dat de N.S.B. in brochure III, blz. 12 erkent als „de diepere waarheid van het socialisme“, een leus welke ook de C.D.U. in haar beginselverklaring heeft opgenomen. Dat echter belijdende christenen, die hun belijdenis volhouden, niet vrij in een nationaal-socialistische staat zullen zijn, blijkt reeds uit de officiële verzekering, dat men niet hoeft te denken, dat de nationaal-socialistische staat als niet-geïnteresseerde rustig toezien zou bij de opvoeding der jeugd; of uit de bepaling, dat men den christelijken godsdienst beschermen zal (natuurlijk op gemelde conditie) voor het in Europa gelegen deel van het rijk. Ter waarschuwing staat dan deze volzin in brochure 1 en 2: „Zij, die den godsdienst willen misbruiken ter bereiking van politieke doeleinden, zijn de heerszuchtigen of de fanatici, voor wie, in het wezen der zaak, niets heilig is.“

Men lette er op, dat de kerkleden, die een verklaring, hierboven afgedrukt, als passe-partout overleggen, den kerkeraad genadig permitteeren, uitspraak te doen over hun leer en leven „OP GROND ALS BOVEN“. Men heeft daarmee feitelijk een beperking aangebracht in de belofte, die is gedaan bij de openbare belijdenis, tracht te ontkomen aan een loyaal onderzoek naar de officiële staatsleer en heel den „geest“ der N.S.B., en houdt het oog gesloten voor het feit, dat aan heel de onchristelijke actie der N.S.B. elk lid daadwerkelijk steun verleent.

En dan verklaart zulk een onderteekenaar, dat zijn lidmaatschap der N.S.B. niets eischt of onderstelt, dat in strijd zou zijn met de Schrift en de belijdenis. Doch dit is natuurlijk onjuist. In brochure III der N.S.B. staat: „Wij verwachten, dat een ieder, die tot onze beweging toetreedt“, het „centrale beginsel van onze beweging aanvaardt“. En vlak daarvoor staat, dat de levens- en wereldbeschouwing der N.S.B. is gekenmerkt door het alles overheersende besef van saamhorigheid, van nationale en geestelijke eenheid. De nationale eenheid wordt dus boven de waarheid gesteld. Feitelijk kan men op die manier ook communisten¹⁾ en vrijmetselaars en socialist in de kerk ongemoeid laten, zoodra zij maar op het denkbeeld komen een gelijke verklaring in te dienen als thans de N.S.B.-leden overleggen.

Intusschen staat daar nog altijd boven de deur en in het Boek der kerk: „Ik ben de Alfa en de Omega, de eerste en de laatste“. Die dat zegt,

wordt — het is herhaaldelijk aangetoond — door de N.S.B.-staatsleer verloochend. Maar omdat hij de „Alfa en de Omega“ is, kan men juist niet zeggen, dat hij met de politiek niets te maken heeft. Het is een teken des tijds: Christus, die de Alfa en de Omega is, vindt zijn naam op officieel briefpapier van een beweging, welke laat drukken, dat zij niet vraagt, waarop de leden die ethische levenshouding gronden, welke voortkomt uit het „centrale beginsel“, dat kenmerkend is voor niets minder dan de „levens- en de wereldbeschouwing“ der N.S.B.

Laat de kerkeraden zich niet laten blinddoeken door een beweging, welke pers verzegeld worden moest, en waarvan elke bladzijde der staatsleer zwarten inkt morst op den bijbel. K. S.

1) De communisten hebben slechts vóór het „nationale“ belang het „internationale“ te stellen en ze kunnen ook zoo'n verklaring den Kerkeraad voorleggen. Waarom zou men de leuze „allen voor allen“ (in stede van: allen onder God) beperken tot den kring eener natie, en niet haar uitbreiden tot heel de wereld? Als men zoo de tucht-kwestie ten aanzien van de N.S.B. regelen wil, zal het niet meer baten, of men tegenover de socialist (men denke eens aan Twente, en de Gereformeerde Kerken aldaar) een andere houding tracht te bepalen. Billijk ware het ook niet.

Dr W. A. van Es.

Thans eindelijk zijn we gelukkig zoover, dat Dr W. A. van Es in een artikel van enkele kolommen twee volzinnen geeft, die zoo ongeveer neerkomen op een intrekken van zijn beschuldiging. We zullen dus hiermee de zaak maar voor afgedaan beschouwen. Enkele opmerkingen, die ik in „De Bazuin“ nog geef, neem ik t.z.t. wel in „Persschouw“ over. K. S.

De tien geboden in literatuur en beeld.

De tien geboden, door Jan H. Eekhout e.a.
— 's-Gravenhage, D. A. Daamen's U. M.

Het is reeds herhaaldelijk voorgekomen, dat een uitgever aan een of meer schrijvers verzocht, bij door hem verzamelde en uit te geven prenten, gedichten of toepasselijk proza te schrijven. Hoofdzak was de plaat in dat geval; de tekst diende als illustratie daarvan, dus juist de omgekeerde verhouding van gewoonlijk, n.l. dat de prent de tekst verheldert. Dat zulk een schrijven naar opgegeven onderwerp wel kunst kan opleveren, heeft o.a. Da Costa getoond met zijn „Hagar“, een gedicht naar aanleiding van een plaat, maar met zulk een dichtelijk perspectief, dat de prent geen hulp meer kan geven om tot beter verstaan te komen. De beeldende kunst diende hier alleen als prikkel voor de fantasie, die een grandioos overzicht gaf van de wereldgeschiedenis, gebaseerd op het schijnbaar simpele feit der uitgebeelde historie.

Deze methode van uitgeven, waarbij de literaire kunst slechts hulpdienst verleent, zal meestal geen grote kunst opleveren, daar in de regel de auteur zich zal bepalen tot min of meer dichtelijke toelichting.

Het bovengenoemde boek, dat Daamen uitgaat, gaat anders te werk. Hierin staan beeldende- en literaire kunst naast elkaar, met gelijke rechten. Tekenaar en schrijver geven onafhankelijk van elkaar hun opvatting over elk der tien geboden. Vrijheid, in gebondenheid aan het gegeven.

De kunstenaar geeft namelijk, zoals de uitgever zegt, „uitdrukking aan den geest der geboden, zooals hij dien als kunstenaar heeft gevoeld“.

De verdeling van het werk is evenwel niet naar evenredigheid geschied. Tegenover één tekenaar, die alle geboden plastisch uitbeeldt, en daardoor de geest van de gehele wet in zijn afzonderlijke tekeningen mee tot uiting kan brengen, staan tien auteurs, die elk geboden zijn aan één gebod. Daardoor ontstaat een eenheid, naast verscheidenheid van opvatting.

De symbolische tekeningen van Roeland Koning zijn over het algemeen fijn van afwerking. De betekenis van het uitgebeelde wordt verduidelijkt door aanhaling van toepasselijke teksten of een korte verklaring van den kunstenaar zelf. De ene tekening spreekt duidelijker en directer dan een andere, bij sommige zal men ogenblikkelijk de opvatting kunnen begrijpen en navoelen, bij andere blijft er twijfel of onzekerheid of verwondering. Deze uiterst subjectieve opvattingen zullen ondanks het goede technische werk, niet ieder bevredigen — wat ook niet de bedoeling is.

Eekhout opent de rij der prozaïsten en geeft met zijn novelle: „De verborgenheid Gods“ een felle, rake en directe kijk op het eerste gebod. Zijn scherpe, flitsende stijl stelt ons direct voor ogen den professor in de theologie, die boeken kan schrijven over het wezen Gods, maar die dadelijk in opstand komt als God hem zijn kind ontnemt. Dan kan geen studie hem helpen om het oude beeld van God te behouden, hij vervormt het, tot het demonische toe. Tot God zelf Zijn verborgenheid hem openbaart en hij Gods Liefde ziet tegenover het beeld van haat dat hij zich had gemaakt,

en hij in overgave aan Gods wil, liefde en vrede hervindt.

De vertelling „Het Beeldeke“ van W. G. van de Hulst is gehuld in de devote taal der oude legenden. De kunstenaar, die het kind Jezus uitbeeldt in de gedaante van zijn eigen kind, en vol trots God ziet aanbidden in de gestalte van zijn zoon, verminkt dit beeld en steelt het weg, omdat de zoon zich vergreep tegen de welken Gods. De hoogmoed van den vader wordt gestraft in den zoon, en voor den bekeerden vader kan dit beeld van zijn kind niet dienen om God daarin te aanbidden, maar voor den protestant is het geworden het symbool van den verloren zoon, die zijn Vader heeft hervonden.

In zijn eigenaardige bijbel-taal, die zo goed past bij de sfeer van het ziekelijke dorp, maar waarbij de schrijver het gevaar niet steeds ontloopt, ook bij uiting van eigen gevoelens deze te gebruiken, behandelt Hogenbirk het derde gebod. Scherp als steeds is zijn tekening van de mensen die leven bij de wet, maar het gebod der liefde niet kennen. Hij raakt de kern van het gebod wanneer hij de vrome dorpelingen hun twijfel doet uitspreken over de bekering van den biddenden vloeker, over wien zij liever onder ijdelijk gebruik van Gods naam, de belofte straf zien voltrekken, dan dat ze geloven aan de genade voor ieder die de Naam aanroept.

In schrille tegenstelling met het mufte dorpsleven staat de schets over het drukke alledaagsleven van de stad, dat dreigt het geestelijke te verstikken. Heel goed beschrijft De Bruin hoe de ontheiliging van de Sabbath niet ligt in de branle-achtige reis op Zondag naar huis, maar in de geestelijke houding gedurende de gehele week. Alleen lijkt de aanloop in dit verhaal wat groot voor de beschreven sprong.

Keurig verzorgd is 't verhaal van Mevr. Kuypervan Oordt over het vijfde gebod. Lichtelijk ironisch zijn de hoofdpersonen uitgebeeld, met fijn ingehouden spot de toestanden belicht. Met tere zorg is de stijl behandeld, waardoor minutieus zijn beschreven is hoe in het beschaafde milieu van het kleine stadje de ouders hun kinderen leren braaf het vijfde gebod te beleven, en hoe dat soms heel moeilijk is voor de ouders. Als de kinderen eindelijk in opstand komen, overtreden zij niet het gebod; ze vragen slechts de liefde der ouders die het gebod moet schragen — de andere kant van de eis. De rustige toon harmonieert prachtig met het kalm beschreven leven in het doodse stadje.

Een stuk tragisch leven wordt beschreven door Rie van Rossum. Meedogenloos komt de eis tot de stoere, eenzame werkster, die al haar idealen ziet verdwijnen door de geboorte van een nichtje, om niet te doden, niet in haat te leven, maar liefde te geven. Hier geen overtreding van het gebod, maar bukken ervoor, na zware strijd. Dit verhaal is geheel in overeenstemming met de symbolische betekenis van de plaat.

Minder geslaagd is Heynes met zijn „Aan de Zelfkant“. Het is een enigszins geforceerd verhaal, met snelle goede afloop, van een man die de zonde niet aandurft. Er is geen strijd en dus ook geen overwinning op het kwade. Het gehele geval is wat nonchalant behandeld, geschreven in een korte conclusiestijl, die weinig treft.

Heel modern is de geschiedenis van den geboren dief, die Van Eerdbeek beschrijft. Het is een zuiver psychologisch getekend verhaal van den misdadiger, die een fijne beschaving weet te simuleren, die geen morele ondergrond heeft, omdat elk ethisch gevoel bij hem ontbreekt. Een goed mens die den dief wil bekeren van zijn kwade weg, moet leren, dat alleen God dat kan. Door de sobere eenvoud van zijn stijl weet hij diep in te dringen in het zieleleven van den overtreder van het achtste gebod.

Voor het negende gebod heeft Mevr. Sevensma-Themmen een schets ontworpen, die scherp doet zien de onherstelbare gevolgen van de laster. Drie sterke karakters worden er beschreven, waarop de achterklap zijn vernielende invloed richt. De oplossing kan evenwel niet bevredigen. Wel wordt hier een offer gebracht, maar niet het offer, het breken met de zonde en het zoeken naar herstel van aangerichte schade. Wel moet de moeder haar dochter verliezen, maar zij en het valse getuigenis winnen nog bij het verlies.

Muziek en literatuur worden door Rijnsdorp weer verbonden in zijn novelle: „Noch iets...“. De argeloze kunstenaar, die zich ineens bedreigd weet door zijn berekenenden, geniale leerling, die hem van zijn orgel wil dringen, staat scherp voor ons. Het plechtig-gelukkige slot geeft bevrediging voor ons medegevoel, maar is niet in staat het geheel harmonisch op te lossen. De heftigheid van het conflict is niet evenredig aan het verdere verloop.

Een zo omvangrijk en inhoud-vol boek kort te typen, is haast onmogelijk. De ene schrijver stelt den lezer dadelijk tegenover de volle eis van het gebod, een ander belicht de achtergrond er van. Ontegenzeggelijk is het een zeer interessante poging, om de tien geboden niet theologisch te verklaren, maar literair te laten zien. Het lezen van dit boek is ieder aan te raden.

Gr.

H. S.

GEEST

(Alle inzen
Ds D. van

„Mag een
het ambt van
voor Middelb
wijs?“

Ik kan mi
lijke vraag
menschen
Veel jonge
jaatste jaren
de bedoeling
aan één onz
baar- of Vo
Het aantal
de scholen
in hun ont
crisis.

Zoo komt
gestudeerde
trekking bij
dienden.

Nu is er b
door het gr
meer ruimte

Ik kan ni
sten in ver
grooter is d
vaker de ge

Ligt het n
wiskunstena
niet mogen j
positie te vi

En wat n
Voorop- s

plaats is au
in geen gea
De neutrale
kwaad geda

Ik heb da
lezen van

Troelstra. I
op de H.B.
hebben bete

Als hij a
gekomen, d
wijs, een v
kregen, die

kig Haackel
Hoevelen,
onderwijs,

Hoe dank
Christelijke

Daarom l
die scholen
stellen in

beschouwin
Onverant
terwijl ons

zich gaf a
Maar als

Het lijkt
zwaar kan
van een pl

Als men

a. Dat m
openbare s
is: Christ

In zijn
strijden vo

Nooit m
richting bi
het Openb

het Christ

b. In d
onderwijs,
dat voor c

het beant
pelijke stu
beschouwi

Ja verde
dat men z
der Schrif

te laten z
op de on
vragen m

c. Men
komende
kring van

het groots
onze roep
te wezen,
banken te

het pas t
d. De f
is een ze

Voor be
hiermee
grote ta
Wie die
de leerli
maken.